

4. Ломов Б.Ф. Методологические и теоретические проблемы психологии / Б.Ф. Ломов. – М.: Наука, 1984. – 304 с.

5. Максименко С.Д. Теоретичні основи психології особистості / С.Д. Максименко // Психологія. – 2005. – № 1. – С. 3-10.

6. Шульга Г.Б., Коломієць Л.І. Вплив професійної мотивації на виникнення внутрішньо особистісного

конфлікту в студентів першого року навчання / Психологічний часопис : збірник наукових праць / за ред. С.Д. Максименка. – № 6(10). – Вип. 10. – Київ: Інститут психології імені Г. С. Костюка Національної академії педагогічних наук України, 2017. – 181-195 с.

7. Яценко Т. С. Основи глибинної психокорекції: феноменологія, теорія і практика: Навч. посіб. / Т.С. Яценко. – К.: Вища школа, 2006. – 382 с.

УДК 159.923.2-057.875:159.944.4

КОПІНГ-СТРАТЕГІЇ ТА КОПІНГ-РЕСУРСИ У СТРУКТУРІ КОПІНГ-ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ СТУДЕНТА

Резнікова О.А., к. психол. н.,
доцент кафедри психології

Донбаський державний педагогічний університет

Шамардіна А.В., студентка магістратури
факультету психології, економіки та управління
Донбаський державний педагогічний університет

У статті представлені результати дослідження змістовних характеристик копінг-стратегій та копінг-ресурсів особистості студента, а також їх взаємозв'язок у структурі копінг-поведінки.

Ключові слова: *копінг-стратегії, копінг-ресурси, копінг-поведінка.*

В статье представлены результаты исследования содержательных характеристик копинг-стратегий и копинг-ресурсов личности студента, а также их взаимосвязь в структуре копинг-поведения.

Ключевые слова: *копинг-стратегии, копинг-ресурсы, копинг-поведение.*

Reznikova O.A., Shamardina A.V. COPING STRATEGIES AND COPING RESOURCES IN THE STRUCTURE OF COPING BEHAVIOR OF STUDENT PERSONALITY

This article shows results of informative characteristics of coping strategies and coping resources of student personality research as well as their interconnection in the structure of coping behavior.

Key words: *coping strategies, coping resources, coping behavior.*

Постановка проблеми. Сьогодні в центр дослідження проблем психології висуваються питання формування творчої, професійної та соціально відповідальної особистості, готової як до постановки, так і до розв'язання різноманітних суспільних та професійних завдань. Така необхідність пов'язана із соціально-економічними змінами, що відбуваються в нашому суспільстві, з підвищенням вимог до спеціалістів, до їхньої активності та відповідальності щодо власного професійного та особистісного розвитку. Зі сказаного витікає, що підготовка спеціалістів у вишах повинна визначатися цілями розвитку особистості, і насамперед – формуванням таких якостей, які забезпечують ефективність соціальної взаємодії з оточуючими та сприяють самореалізації особистості.

Ефективним напрямком особистісно-професійної підготовки майбутнього психолога є освоєння ним такої професій-

ної поведінки, яка дозволяла б успішно справлятися із професійними проблемами і стресовими ситуаціями. В якості одного з найбільш продуктивних підходів у вивченні поведінки майбутнього психолога пропонується використовувати теорію копінг-поведінки Р. Лазаруса і С. Фолькмана. Вочевидь, значущість професійної підготовки психологів зумовлює необхідність вивчення копінг-поведінки студента.

Аналіз останніх досліджень. Саме словосполучення «опанування поведінки» є аналогом англійського «coping behavior», яке, у свою чергу, походить від слова «cope», що в перекладі українською мовою дослівно означає – «подолати, впоратися». Саме тому «coping behavior» деякими вітчизняними психологами розуміється ще і як «психологічне подолання». У даний момент при дослідженні проблем подолання важких ситуацій використовуються такі поняття: «опанування поведінки», «ко-

пінг-поведінка», «активний копінг», «пасивний копінг», «копінг-ресурси», «копінг-механізми», «копінг-стратегії», «копінг-стиль», «копінг-профілактика», «копінг-превенція» тощо. Поняття «копінг-поведінка» («coping behavior») використовується для опису характерного способу поведінки людини в різних ситуаціях.

Проблематика адаптивного опанування поведінки більш повно розкрита в межах когнітивно-поведінкового підходу. Р. Лазарусом та його співробітниками (R.S. Lazarus, J. Coyne, S. Folkman, F.R. Halligan, A.D. Kanner та ін.) розроблено струнку концепцію, в якій копінг розглядається як центральна ланка стресу, а саме – як стабілізуючий фактор, що може допомогти особистості підтримати психосоціальну адаптацію на період впливу стресу. Особлива увага в цьому процесі приділяється двом основним конструктам – когнітивній оцінці та подоланню (купіюванню) стресу. Слово «оцінка» в розглянутому контексті означає встановлення цінності або оцінювання якості чого-небудь, а «подолання» («coping») – поведінкові та когнітивні зусилля для задоволення зовнішніх і внутрішніх вимог, що оцінюються як такі, що «напружують» або «передбачають» ресурси особистості [1].

У вітчизняних дослідженнях опанування також домінує його когнітивістське трактування (Л.І. Анциферова, В.О. Бодров, Є.О. Варбан, Т.А. Данилова, Т.Л. Крюкова, К. Муздибаєв, С.К. Нартова-Бочавер, Н.О. Сирота, В.М. Ялтонський). У центрі уваги вчених опиняються не стільки безпосередні поведінкові акти людини, скільки ті елементи когнітивної сфери особистості, що «відповідають» за вибір і здійснення опанування поведінки. До цієї сфери неминуче включаються: суб'єктивне значення, яке людина надає тій чи іншій ситуації, і розуміння нею тих чи інших відносин зі своїм близьким соціальним оточенням, які впливають на розвиток даної ситуації, і уявлення про свої можливі дії в ній. Іншими словами, опанування поведінки, або копінг розуміється як процес, що відбувається не лише на поведінковому, але й на когнітивному рівні; як індивідуальний спосіб взаємодії з ситуацією відповідно до її власної логіки, значущості в житті людини та її психологічних можливостей [1].

При всьому різноманітті поглядів багатьох дослідників об'єднує ідея особистісної обумовленості стратегії адаптації. В.О. Бодров, описуючи стратегії подолання критичних ситуацій, робить акцент на ролі особистісних особливостей в їх формуванні [1]. Т.М. Титаренко в межах психо-

логії життєвої кризи розглядає опанування поведінки як свободу ставлень особистості до складних обставин. Припускається, що успішність розв'язання складної життєвої ситуації залежить перш за все від самої людини, а саме, її ставлення до власних можливостей розв'язання конфлікту. Також підкреслюється зв'язок між характеристиками суб'єктивного смислового простору та ефективністю адаптаційних можливостей людини [2].

У теорії копіngu виділяють базові копінг-стратегії (розв'язання проблем, пошук соціальної підтримки і базові копінг-ресурси особистості). До останніх відносять особливості інтер- і інтраперсонального розвитку (Я-концепція, локус контроль, агресія), особливості міжособистісної комунікації (емпатія, афіліація, сензитивність до відторгнення) і когнітивні ресурси [3]. Дана робота орієнтована на вивчення копінг-стратегій і копінг-ресурсів особистості студента.

Постановка проблеми. Метою статті є теоретичний аналіз і емпіричне дослідження базових копінг-стратегій і базових копінг-ресурсів особистості студентів (Я-концепція, локус контроль, емпатія, аффіліація, сензитивність до відторгнення, сприйняття соціальної підтримки, мислення).

Виклад основного матеріалу. Базова копінг-стратегія розв'язання соціальних проблем розглядається як когнітивно-поведінковий процес, через який особистість виявляє ефективні стратегії подолання проблемних ситуацій, що зустрічаються в повсякденному житті, як основна копінг-стратегія, метою якої є відкриття широкого кола альтернативних рішень, що сприяють загальній соціальній компетентності [4].

Соціальна підтримка у загальному вигляді може бути визначена як використання соціальних зв'язків особистості при переживанні труднощів або неможливості самостійно подолати проблемну ситуацію. Функцію соціальної підтримки виконують соціальні мережі, які характеризують соціальне середовище особистості та являють систему відносин і зв'язків між індивідуумами, що можуть забезпечити або мобілізувати соціальну підтримку здоров'я [4].

Базисна копінг-стратегія уникнення є формою подолання стресу, направленою на зниження емоційного стресу раніше, ніж зміниться ситуація. Дана стратегія поведінки направлена на регулювання емоцій та підтримування афектної рівноваги, що сприяє пом'якшенню впливів стресорів за рахунок використання інтрапсихічних механізмів регуляції поведінки в ситуаці-

ях, розв'язання яких вимагає віддаленої дії. Копінг-стратегія уникнення – це механізм поведінки, заснованої на недостатньо розвиненій системі особистісно-середовищних копінг-ресурсів та активних копінг-стратегій. Ця стратегія направлена на опанування стресу, що сприяє його редукції, але забезпечує функціонування й розвиток індивіда на більш низькому функціональному рівні [4].

Копінг-ресурси можна розглядати в поняттях психологічних характеристик здорової особистості, що самоактуалізується, які були виділені психологами гуманістичного спрямування. Серед таких особливостей виділяють здатність особистості брати на себе відповідальність за свою поведінку, позитивна Я-концепція, вміння встановлювати дружні стосунки з оточуючими, вміння реалізовувати свої плани, готовність надавати допомогу тим, хто її потребує (А. Маслоу, К. Роджерс). Очевидно, що характеристики особистості, що самоактуалізується і розвинені копінг-ресурси співзвучні.

Я-концепція є одним з основних базових копінг-ресурсів особистості. Вона являє утворення складної конструкції, яке характеризується асинхронністю формування структурних компонентів. Її показники відрізняються різноплановістю становлення і варіативністю проявів. Я-концепція відображає вікові та індивідуальні особливості, включена у безліч зв'язків з іншими феноменами розвитку індивіда. Кожен з цих феноменів робить свій внесок у формування Я-концепції і водночас коригується і направляється її безпосередньою взаємодією. Я-концепція відіграє опосередковану роль у відображенні життєвих змін. Успішне подолання стресу призводить до набуття позитивного досвіду і зростання Я-концепції. Негативна Я-концепція свідчить про те, що людина недостатньо реалізує свої потенційні можливості [5].

Контроль особистості над середовищем є базовим копінг-ресурсом. Локус контроль визначається як схильність особистості бачити управління своїм життям у зовнішньому середовищі, або в самому собі. Локус контроль – результат осмислення навколишнього світу і свого місця в ньому. Інтернальна орієнтація особистості дозволяє проводити адекватну оцінку проблемної ситуації, обирати залежно від вимог середовища адекватну копінг-стратегію, соціальну мережу, визначити вид і обсяг необхідної соціальної підтримки [3].

Емпатія, яка є одним із важливих копінг-ресурсів, розглядається як складне утворення в структурі особистості. В основі

цього утворення – емоційна активність, здатність диференціювати переживання і стан в іншій людині і в самому собі, а також інтелектуальні та поведінкові характеристики особистості. Емпатія дозволяє обирати найбільш психологічно доцільні форми вираження свого ставлення в спілкуванні. Чим більше здатна і схильна людина до емпатії, тим вища її готовність до надання допомоги оточуючим у конкретній ситуації. Прийняття на себе ролі такого, що потребує допомоги, спочатку породжує емоцію співпереживання (емпатію), яка, в свою чергу, веде до здійснення дії допомоги [6].

Іншим важливим копінг-ресурсом особистості є афіліація. Афіліація визначається як різновид соціальних взаємодій, зміст яких полягає в спілкуванні із знайомими, малознайомими і незнайомими людьми і така їхня підтримка, що приносить задоволення, захоплює і збагачує обидві сторони. Афіліативна потреба є інструментом орієнтації в міжособистісних контактах і регулює емоційну, інформаційну, товариську і матеріальну, соціальну підтримку шляхом побудови більш-менш ефективних відносин [6].

Сензитивність (чутливість) до відторгнення в процесі міжособистісної взаємодії є ще одним з важливих копінг-ресурсів. Сензитивність розглядається в якості основи здатності приймати і диференціювати сигнали зворотного зв'язку. Підвищення сензитивності до відторгнення сприяє зниженню самооцінки, блокує афіліативну потребу і перешкоджає адаптації в соціальному середовищі [6].

Когнітивні ресурси мають істотне значення серед чинників, що визначають ефективність копінг-поведінки. Когнітивні компоненти включені практично в усі механізми подолання стресу. Без достатньо розвинутого мислення неможлива реалізація базової копінг-стратегії вирішення проблем. У самому процесі вирішення проблем виділяють такі специфічні компоненти, як орієнтація в проблемі, формулювання проблеми, генерація альтернатив, прийняття рішення, виконання дозволу, перевірка результатів. Вирішення стресових ситуацій вимагає усвідомлення цілей і завдань, цілісного сприйняття ситуації рефлексії і критичності до власних дій. Когнітивний ресурс сприйняття соціальної підтримки визначається як упевненість особистості в тому, що її потреба в підтримці, інформації та зворотному зв'язку здійснюється [4].

Вибірку емпіричного дослідження копінг-поведінки особистості склали студенти 1-го, 2-го, 3-го, 4-го курсів факультету психології, економіки і управління Донбась-

кого державного педагогічного університету у віці від 18 до 25 років. Всього в дослідженні взяли участь 80 осіб.

Для вивчення копінг-стратегій у структурі копінг-поведінки студентів використовувалася методика Д. Амірхана в адаптації Н.А. Сирота і В.М. Ялтонського. Дослідження показали, що в структурі копінг-поведінки найбільш високу оцінку має стратегія розв'язання проблем. Вона склала $27,5 \pm 0,46$ бали (питома вага 38,6%). Друге місце в структурі копінг-поведінки займає стратегія пошуку соціальної підтримки. Вона склала $23,7 \pm 0,5$ бала (питома вага 32,5%). Інтенсивність використання копінг-стратегії уникнення та її питома вага в структурі копінг-поведінки виявилися найнижчими ($20,2 \pm 0,37$ бала, питома вага 28,9%).

Встановлено також, що в структурі копінг-поведінки студентів конструктивні стратегії розв'язання проблем і пошуку соціальної підтримки перебувають на середньому рівні. Так, високий рівень розвитку стратегії розв'язання проблем виявлений у 27%, середній рівень – у 67%, низький рівень – 5% студентів. Високий рівень стратегії пошуку соціальної підтримки показали 27%, середній рівень – 64%, низький рівень – 9% студентів. Стратегію уникнення інтенсивно використовують 24% студентів. Середні показники за стратегією уникнення у 71%, низькі – у 5% студентів.

З метою дослідження Я-концепції як ключа до розуміння поведінки особистості, причин життєво важливих проблем використовувалася модифікована методика інтерперсональної діагностики Т. Лірі (варіант Л.М. Собчик).

Дослідження Я-реального студентів показало, що діапазон коливань показників перебуває у межах від 5,36 до 7,67 бала. Максимальний бал ($7,67 \pm 0,3$) набрано за 1 октантом, мінімальний бал ($5,36 \pm 0,02$) – за 2 октантом. Це свідчить про те, що студенти в цілому оцінюють себе як гармонійних особистостей, оптимістичних, упевнених у собі, незалежних, наполегливих у досягненні цілей, скромних, доброзичливих, готових прийти на допомогу. Вони легко вживаються у різноманітні соціальні ролі, схильні до проявів милосердя, артистичні, мають потребу в тому, щоб подобатися оточуючим.

Дослідження Я-ідеального студентів показало, що діапазон коливань показників перебуває у межах від 9,19 до 3,25 бала. Найбільш високі бали набрано за 1 і 8 октантами ($9,19 \pm 0,26$ та $9,03 \pm 0,34$ відповідно), найбільш низькі – за 4 і 5 октантами ($3,25 \pm 0,3$ та $3,69 \pm 0,24$ відповідно). Такі результати свідчать, що студенти прагнуть

бути більш доброзичливими та відповідальними, але з домінуючим типом міжособистісних відносин.

Статистично достовірні відмінності між показниками Я-ідеального та Я-реального виявлено за 8 та 4 октантами. Показники за 8 октантом зросли, показники за 4 октантом зменшились. Це свідчить про те, що студенти прагнуть в ідеалі бути безконфліктними, а за наявності міжособистісних конфліктів схильні самокритично оцінювати свою роль у ситуації, що склалася.

Статистично достовірні відмінності між показниками Я-ідеального та Я-реального виявлено також за 1 та 5 октантами. Показники за 1 октантом зросли, а 5 октантом – зменшились. Це свідчить, що студенти в ідеалі прагнуть до підвищення свого соціального статусу.

Заголом спостерігається помірне розходження між Я-реальним та Я-ідеальним, що складає 1,54 бала. Я-концепція студентів може бути визначена як збалансована, гармонійна.

Характеристики Я-концепції співвідносяться із базовими копінг-стратегіями та взаємно впливають одне на одного. Виявлено позитивні кореляційні зв'язки між показниками збалансованості Я-концепції та стратегії розв'язання проблем ($r = 0,228$). Помірні розходження реального та ідеального Я у студентів є позитивним чинником, який сприяє розвитку ефективної копінг-поведінки.

Дослідження особистісного контролю проводилося за допомогою методики РСК, розробленої Є.Ф. Бажиним, К.О. Голинкіною та О.М. Еткіндом. Тенденція до інтернального локус контролю у студентів виявлена в області міжособових стосунків (2,76 бала), в області здоров'я і хвороби (4,05 бала), в області сімейних стосунків (0,82 бала), в області досягнень (5,28 бала). Тенденція до екстернального локус контролю спостерігається в області виробничих стосунків (3,99 бала), в області невдач (1,07 бала). У цілому рівень генералізованого контролю студентів є екстернальним (16,30 бала).

Встановлено, що тільки 13% студентів мають відносно виражений інтернальний локус контроль в усіх областях діяльності. Локус контроль є однією з найбільш важливих характеристик самосвідомості особистості, а інтернальна його спрямованість грає істотну роль у розвитку копінг-поведінки. Виявлені негативні кореляційні зв'язки між показниками інтернального локус контролю і стратегії розв'язання проблем ($r = -0,224$). Це означає, що екстернальна орієнтація студентів перешкоджає використанню

у проблемних ситуаціях стратегії розв'язання проблем. Очевидно, що у процесі навчання у вишах необхідно розвивати у студентів відповідальність за свої дії і вчинки.

Дослідження комунікативних копінг-ресурсів (емпатія, афіліація, сензитивність до відторгнення) проводилося за допомогою методики А. Меграбяна в адаптації Л.П. Тер-Багдасаряна. Найбільш низькі бали виявлені за шкалою емпатії ($10,71 \pm 0,6$ бала, або 43,7% від максимальної міри вираженості). Найбільш високі бали виявлені за шкалою афіліації ($13,61 \pm 0,4$ бала, або 52% від максимальної міри вираженості). Проміжне місце за показниками займає шкала сензитивності до відторгнення ($12,46 \pm 0,32$ бала, або 49,7% від максимальної міри вираженості).

Виявлені негативні кореляційні зв'язки між показниками сензитивності до відторгнення і стратегії пошуку соціальної підтримки ($r = -0,217$); позитивні кореляційні зв'язки між показниками афіліативної ($r = -0,219$) і емпатичної ($r = -0,213$) тенденцій і стратегії пошуку соціальної підтримки; негативні кореляційні зв'язки між показниками афіліації і показниками копінг-стратегії уникнення. Таким чином, отримані результати свідчать, що копінг-стратегія пошуку соціальної підтримки, уникнення пов'язані з такими особистісними особливостями як емпатія, афіліація і сензитивність до відторгнення.

Виявлені позитивні кореляційні зв'язки між показниками афіліації та позитивної Я-концепції ($r = -0,239$). Це означає, що студенти з помірною розбіжністю Я-реального і Я-ідеального прагнуть мати якомога більше друзів і активно проявляють свої наміри.

Серед чинників, що впливають на розвиток навичок опанування, когнітивні копінг-ресурси (мислення, сприйняття соціальної підтримки) мають особливе значення. Дослідження мислення за допомогою прогресивних матриць Равена показало, що переважна більшість студентів має досить високі показники з цього тесту. Студенти правильно виконали $43,36 \pm 0,49$ завдань, що в середньому оцінене на $4,36 \pm 0,07$ бала. При цьому 55% студентів отримали 5 балів, 31% – 4 бали, 13% – 3 бали і 1% – 2 бали. У переважній більшості студентів (86%) досить розвинений рівень мислення (тобто студенти отримали 4 – 5 балів).

Виявлені негативні кореляційні зв'язки між показниками мислення і стратегією відторгнення ($r = -0,213$). Це свідчить про необхідність активізації і розвитку когнітивних копінг-ресурсів студентів з метою розвитку ефективної копінг-поведінки.

Дослідження сприйняття соціальної підтримки проводилося за допомогою методики Г. Зімета в адаптації Н.А. Сирота і В.М. Ялтонського. Показник загальної оцінки склав 9,58 бала; за шкалою «сім'я» набрано $3,22 \pm 0,2$ бала, за шкалою «друзі» – $3,18 \pm 0,14$ бала, за шкалою «значимі інші» – $3,27 \pm 0,2$. Рівномірність розподілу балів за шкалами та висока міра вираженості сприйняття соціальної підтримки свідчить про позитивний характер інтерперсональних стосунків. Студенти впевнені у тому, що, за необхідності, за підтримкою вони можуть звернутися до сім'ї, друзів і референтних осіб. Виявлені позитивні кореляційні зв'язки між показниками сприйняття соціальної підтримки і стратегії пошуку соціальної підтримки і ($r = -0,220$).

Висновки. Копінг-поведінка визначається низкою особливостей базових копінг-стратегій (розв'язання проблем, пошук соціальної підтримки, уникнення) і базових копінг-ресурсів (Я-концепція, локус контроль, емпатія, афіліація, сензитивність до відторгнення, сприйняття соціальної підтримки, мислення).

У структурі копінг-поведінки студентів переважають базисні активні копінг-стратегії розв'язання проблем і пошуку соціальної підтримки, що вказує на їхню успішну адаптацію до навчального процесу у вишах. При цьому у переважній більшості студентів розвиток цих стратегій перебуває на середньому рівні.

У студентів була виявлена позитивна Я-концепція у сферах «Я-реальне» та «Я-ідеальне». Помірна розбіжність показників у вказаних сферах свідчить про прагнення студентів до самовдосконалення та професійного зростання. Рівень генералізованого контролю студентів є екстернальним. Тенденція до інтернального локус контролю виявлена в області міжособових стосунків, в області здоров'я і хвороби, в області сімейних стосунків і в області досягнень.

У структурі комунікативних копінг-ресурсів переважаючою є афіліативна тенденція. Найбільш низькі бали виявлені за шкалою емпатії. Більшість студентів за рівнем мислення мають показники середні та вище за середні. Рівномірність розподілу балів за шкалами і висока міра вираженості сприйняття соціальної підтримки свідчить про позитивні інтерперсональні стосунки студентів у різних соціальних мережах.

Простежується взаємозв'язок між показниками копінг-стратегій і показниками копінг-ресурсів у системі копінг-поведінки студентів.

Як перспективи подальших розвідок у цьому напрямку вважаємо дослідження більш широкого кола особистісних копінг-ресурсів студента.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бодров В.А. Проблема преодоления стресса. Часть 1: «coping stress» и теоретические подходы к его изучению / В.А. Бодров // Психологический журнал. – 2006. – Т. 27, № 1. – С. 122-133.
2. Титаренко Т.М. Життєві кризи: технології консультування: в 2 ч. / Т.М. Титаренко. – К.: Главник, 2007. – Ч. 1. – 144 с., Ч. 2. – 176 с.

3. Сирота Н.А. Профилактика наркомании и алкоголизма: учеб. пос. для студ. высш. учеб. заведений / Н.А. Сирота, В.М. Ялтонский. – М.: Академия, 2003. – 176 с.

4. Муздыбаев К. Стратегии совладания с жизненными трудностями. Теоретический анализ / К. Муздыбаев // [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.soc.pu.ru/publications/jssa/1998/2/8_musdub.html.

5. Гуменюк О.Є. Психологія Я-концепції: навчальний посібник / О.Є. Гуменюк. – Тернопіль: Економічна думка, 2004. – 310 с.

6. Хекхаузен Х. Мотивация и деятельность / Х. Хекхаузен. – СПб.: Питер, 2003. – 860 с.

УДК 159.9:37.02

ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА СУЧАСНИХ МЕТОДИК РОЗВИТКУ ДИТИНИ

Руденок А.І., к. психол. н.,
доцент кафедри психології та педагогіки
Хмельницький національний університет

Гуменна О.В., слухач магістратури
Хмельницький національний університет

В статті розглянуто та проаналізовано різноманітні підходи до організації гри у період раннього розвитку дитини. Показане підґрунтя відповідних підходів, а саме становлення всесвітньо відомих методик, а також зроблено акцент на найновіших траєкторіях розвитку дитини, які вже підкорюють світ. У статті поглиблене уявлення про зміст, сутність, структуру та особливості ігрової діяльності. Показано значення гри у формуванні світогляду дитини, а також передачі їй пізнавального і життєвого досвіду.

Ключові слова: ігрова діяльність, гра, методика розвитку, дитинство, ранній вік, дидактичний матеріал.

В статье рассмотрены и проанализированы различные подходы к организации игры в период раннего развития ребенка. Показано основу соответствующих подходов, среди которых становления всемирно известных методик, а также сделан акцент на новейших траекториях развития ребенка, которые уже покоряют мир. В статье углублено представление о содержании, сущности, структуре и особенностях игровой деятельности. Показано значение игры в формировании мировоззрения ребенка, а также передачи ему познавательного и жизненного опыта.

Ключевые слова: игровая деятельность, игра, методика развития, детство, ранний возраст, педагогика, дидактический материал.

Rudenok A.I., Humenna O.V. GAMBLING ACTIVITY AS A COMPOSITION OF MODERN CHILD DEVELOPMENT METHODS

The article discusses and analyzes different approaches to the organization of the game in the early development of the child. The basics of corresponding approaches, including the establishment of a world-famous techniques is shown, and it also focuses on new trajectories of development of the child, who already conquer the world.

The article gives an overview of the meaning, essence, structure and peculiarities of gaming activity; the role of the game in shaping the outlook of the child, as well as the transfer of his cognitive and life experience is shown.

Key words: game activity, game, method of development, childhood, infancy, pedagogy, didactic material.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасний зміст дошкільної освіти передба-

чає гармонійний та всебічний розвиток дитини за умови здійснення психолого-педагогічного процесу на засадах гуманізації та демократизації. Зокрема, основні зусилля